

της οικογένειας στο αναπτυσσόμενο άτομο, Α. Καπέλλου, *Ο έφηβος και η κοινωνία*, Γ. Παπαδόπουλου, *Τα θεραπευτικά μέσα, το άτομο και η κοινωνία*, Σ. Τόμπρα, *Η κοινωνική λειτουργία της μουσικής*, Ε. Αθανασόπουλου, *Το ιδιωτικό ως δημόσιο όραμα*, Β. Καραλή, *Η πολιτεία και η μοναξιά*.

Τα διαστήματα μεταξύ των εργασιών του Συμποσίου καλύφθηκαν με εκδηλώσεις φιλοξενίας των συνέδρων εκ μέρους των τοπικών παραγόντων, που έδωσαν τη δυνατότητα για καλλιέργεια και ανάπτυξη πνευματικών δεσμών μεταξύ ειδημόνων και κοινού.

Οι εργασίες του Συμποσίου έκλεισαν με την καταληκτήρια ομιλία του επικ. καθηγητή κ. Ν. Χρόνη, ο οποίος και προέβη σε κριτική αποτίμηση των πορισμάτων των επιστημονικών συζητήσεων που διεξήχθησαν.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Α. ΜΠΙΡΟΥ
ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (Χαλκιδική, 16-18 Οκτ. 1987)

Μακριά από τα πνευματικά κέντρα της χώρας μας, σ' ένα ήσυχο μέρος της Χαλκιδικής, κοντά στη γενέτειρα του Αριστοτέλη, 200-250 σύνεδροι, συνεχώς και ενεργά συμμετείχαν στο συμπόσιο που διοργάνωσε, από 16 μέχρι 18.10.87, η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής με θέμα «Η ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΣΚΕΨΗ».

Χωρίς προσωπικές προσκλήσεις, το συμπόσιο ανακοινώθηκε ένα χρόνο πριν, από τον ημερήσιο τύπο και στα 11 και 12 τεύχη του 1987 της «Ελληνικής Φιλοσοφικής Επιθεώρησης», με πρωτοβουλία των υπευθύνων της έκδοσής της.

Προσβάσεις στην αριστοτελική σκέψη έγιναν με ανακοινώσεις μέλους της Ακαδημίας Αθηνών, λειτουργών των πανεπιστημίων Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Ιωαννίνων, της προέδρου και μελών της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας και άλλων διανοητών. Όλους τους απασχόλησε η αριστοτελική σκέψη περισσότερο ως προβληματισμός των σημερινών αναγκαιοτήτων και λιγότερο ως φιλοσοφική ή επιστημονική γνώση· αυτό άλλωστε ήταν και η επιδίωξη της οργανωτικής επιτροπής.

Την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου χαιρέτησε ο Υπουργός Βορείου Ελλάδος κ. Παπαθεμελής.

Στην πρωϊνή συνεδρία ο Καθηγητής και Ακαδημαϊκός κ. Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος έκανε ομιλία με θέμα «Η έννοια της πολιτείας κατά Αριστοτέλη». Στη συνέχεια έκαναν ανακοινώσεις οι καθηγητές του Α.Π.Θ.: κα Τ. Πεντζοπούλου Βαλαλά με θέμα «Αριστοτελική Οντολογία και Θεμελειώδης Οντολογία», ο καθηγ. κ. Ν. Αυγελής με θέμα «Η αριστοτελική έννοια της επιστήμης», ο αναπλ. καθηγ. κ. Δ. Ανδριόπουλος με θέμα «Επανεξέταση και αποτίμηση του αριστοτελικού εμπειρισμού», ο Δρ Σ. Βιρβιδάκης - Πανταζής Τελεμάνης με θέμα «Αριστοτελική σημασιολογία και λογικός ντετερμινισμός· η προβληματική του «Περί ερμηνείας» 9 (I και II)».

Στη συνέχεια μίλησε ο κ. Α. Πουλιανός με θέμα «Ο Αριστοτέλης ως ανθρωπολόγος», η δεσπ. Π. Τσούνα με θέμα «Νοεΐν και αισθάνεσθαι στον Αριστοτέλη και στον Επίκουρο», ο κ. Ν. Σιδέρης με θέμα «Η έννοια της φιλίας από φιλοσοφικής, ψυχολογικής και κοινωνικής σκοπιάς με πρωταρχική αναφορά στις ιδέες του Αριστοτέλη».

Κατά την πρωϊνή συνεδρίαση του Σαββάτου 17 Οκτωβρίου έκανε ανακοίνωση ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Β. Κύρκος με θέμα «Η ρητορική ως τέχνη πολιτική κατά τον Αριστοτέλη».

Επίσης μίλησαν ο Επικ. Καθηγητής κ. Σ. Αυγολούπης με θέμα «Το αριστοτελικό αστρονομικό και κοσμολογικό σύστημα», ο Επικ. Καθηγητής κ. Τ. Μακρογιάννης με θέμα «Αριστοτέλης, ο πρώτος μετεωρολόγος. Μία αναφορά στα «Μετεωρολογικά», ο Επικ. Καθηγητής κ. Γ. Νάκος με θέμα «Πολιτειολογικά Αριστοτέλη», ο Δρ Δ. Δημητράκος με θέμα «Αριστοτελισμός και αντι-αριστοτελισμός στη σκέψη του Karl Popper» και έκλεισε την πρωϊνή συνεδρίαση ο Δρ Γ. Καραγιάννης με θέμα «Η έννοια της ανάγκης στη φιλοσοφία του Αριστοτέλους».

Την απογευματινή συνεδρίαση άνοιξε η Δρ Α. Κελεσίδου (Διευθύντρια Κέντρου Έρευνας της Ελληνικής Φιλοσοφίας - Ακαδημία Αθηνών) «Επίκαιρες θέσεις της αριστοτελικής θεωρίας για το παιδί, το οικογενειακό και πολιτικό περιβάλλον». Στη συνέχεια μίλησαν ο κ. Γ. Ντελόπουλος (Ακαδημία Αθηνών) με θέμα «Όνόματα και πράγματα στη σκέψη του Αριστοτέλη», ο κ. Ν. Χαριστός με θέμα «Η έννοια της αρετής κατά τον Αριστοτέλη», ο κ. Ζ. Σαμολαδάς (Συγγραφέας) με θέμα «Η αρετή της μεσότητας στον Αριστοτέλη σαν θεμέλιο της δημοκρατίας», ο κ. Χ. Παπάζογλου με θέμα «Παρερμηνεία αριστοτελικής αρχής εις ένα ιστορικό γεγονός - Σύνοδος Φερράρας και Φλωρεντίας (1438-39) δια την ένωση των Εκκλησιών» και στο τέλος προβλήθηκε το ντοκυμανταίρ «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ». Ένας πρόδρομος της εποχής μας - Προλόγιση Νέστορα Μάτσα «Ο Αριστοτέλης στα προύλαια του 2000».

Την τελευταία μέρα, Κυριακή 18 Οκτωβρίου, η συνεδρίαση άρχισε με την ομιλία του κ. Θ. Προβατάκη με θέμα «Η ζωγραφική παράδοση στην παράσταση του Αριστοτέλη σε βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς ναούς και μοναστήρια στον Βαλκανικό χώρο».

Επίσης μίλησε ο κ. Α. Παπάζογλου με θέμα «Ο Αριστοτέλης πολεοδόμος» και η κα Γ. Μυλωνά με θέμα «Ο Αριστοτέλης στη νεοελληνική τέχνη» έκλεισε τις εργασίες του 2ο Πανελληνίου Συμποσίου της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής.

Οι ανακοινώσεις ήταν από πρωτότυπα διεισδυτικές μέχρι κοινότυπες, λίγες σχετικά με το αντικείμενο αλλά αρκετές ώστε εύκολα οι ακροατές να οδηγηθούμε όχι στη γνώση αλλά σε επίπεδα με περισσότερες προσβάσεις ανοιχτές στην πολυπλοκότητα της αριστοτελικής σκέψης, προσβάσεις που τη συνδέουν με τη σημερινή πραγματικότητα. Το κύριο αλλά και το σπουδαιότερο στοιχείο της επιτυχίας του συμποσίου ήταν ότι σ' όλους τους συνέδρους έγινε αντιληπτό ότι η αριστοτελική σκέψη και ευρύτερα η αρχαία ελληνική φιλοσοφική σκέψη δεν βρίσκεται απομονωμένη, δηλαδή απέναντί μας, όπως εκ πρώτης όψης φαίνεται, ανοιχτή μόνο στους ειδικούς, αλλά μας περιβάλλει σφαιρικά· και οι μεν αμέτοχοι βρίσκονται στο κενό του πυρήνα, οι δε ειδήμονες σε κάποιο σημείο μεταξύ κέντρου και περιφέρειας. Σήμερα όλοι είμαστε λίγο ή πολύ κοινωνοί της αριστοτελι-

κής σκέψης, γιατί αυτή είναι ενσωματωμένη σε κάθε σύγχρονη γνώση· αν την αφαιρέσουμε, θα καταρρεύσει όλο το γνωστικό μας συγκρότημα, θεωρητικό ή εμπειρικό.

Το συμπόσιο απέδειξε έμπρακτα ότι η Χαλκιδική διαθέτει το περιβάλλον όχι μόνο για τουρισμό, αλλά για πνευματική ενατένιση με ευφορία της σκέψης· δεν είναι τυχαία άλλωστε η επιλογή του Αγίου Όρους.

Στο τέλος του συμποσίου, μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, που με πολλή αγάπη το αγκάλιασε —κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά στη Χαλκιδική, ώστε δύσκολα να το ξεχάσουν οι κάτοικοί της— αυθόρμητα επιβεβαίωσε ότι η γενέτειρα του Αριστοτέλη δικαιούται την ίδρυση ενός Πανευρωπαϊκού Αριστοτελικού Κέντρου. Η ίδρυση ενός πνευματικού κέντρου στα Στάγειρα οπωσδήποτε θα είναι από κάθε άποψη η καλύτερη επένδυση για τη χώρα μας, γιατί η γνώση της αριστοτελικής σκέψης δυνάμει είναι ατομικό δικαίωμα, αλλά ενεργεία κοινωνική υποχρέωση.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ» (5-6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987)

Στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1987 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στην αίθουσα της Χ.Ε.Ν. (Αμερικής II), η δεύτερη Φθινοπωρινή Συνάντηση με θέμα: «Χρόνος και κοινωνία». Η πρώτη παρόμοια Συνάντηση είχε λάβει χώρα στις 29 Νοεμβρίου 1986 στην ίδια αίθουσα με θέμα: «Βιογραφία και κοινωνία». Αυτές οι Συναντήσεις οργανώθηκαν από την Ομάδα Διεπιστημονικής Έρευνας, την οποία αποτελούν: ο Νικόλαος Τάτσης (Κοινωνιολόγος, Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής), ο Στέφανος Κουτσουμπίνης (Δημοσιολόγος), η Γεωργία Λαγουμιτζή (Κοινωνιολόγος), η Λουκία Μπεζέ (Ψυχολόγος), η Λίντα Παπαγαλάνη (Ανθρωπολόγος) και ο Θανάσης Καλαφάτης (Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιά, Συντονιστής του Συνεδρίου).

Όπως αναφέρεται στο «Πρόγραμμα εργασιών» που διανεμήθηκε κατά τις ημέρες της δεύτερης Συνάντησης, στόχος αυτής της προσπάθειας ήταν «να δημιουργηθούν οι συνθήκες εκείνες που θα επέτρεπαν την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή ειδικών επιστημόνων σε ένα ελεύθερο διαλογισμό σχετικά με κάποιο θέμα της σύγχρονης πραγματικότητας. Η διαλεκτική συνάρτηση του συγκεκριμένου θέματος («Χρόνος», «Βιογραφία») με τις κοινωνικές συνισταμένες θα έδινε έτσι την ευκαιρία στους φορείς των επί μέρους επιστημονικών κατευθύνσεων να μελετήσουν πολυδιάστατα και σε βάθος τα προβλήματα της θεωρίας και της πράξης. Η Ομάδα Διεπιστημονικής Έρευνας φιλοδοξεί επομένως να παράσχει ένα βήμα στοχαστικών αντι-λόγων για τους πνευματικούς ανθρώπους του τόπου μας».

Στη δεύτερη Φθινοπωρινή Συνάντηση έλαβαν μέρος παρουσιάζοντας μια εικοσάλεπτη εισήγηση οι εξής επιστήμονες: